

WALDEMAR KITLER*

Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa, Polska

WSTĘP REDAKTORA NAUKOWEGO WYDANIA

Wbrew obawom różnych sceptyków i niesprzyjającym okolicznościom w ostatnich kilkunastu latach, nauki o bezpieczeństwie ugruntowały swoją pozycję pośród nauk społecznych w Polsce. Wysiłek wielu przedstawicieli tej dyscypliny i dyscyplin jej pokrewnych, którzy aplikowali w naukach o bezpieczeństwie dowodzi, iż przedmiot zainteresowania tych nauk jest rozległy i nad wyraz inspirujący poznawczo, teoretyczne i utylitarnie, a bez wątpienia i dydaktycznie. Wymaga on wielu zabiegów, by należycie oddać naturę i istotę sytuacji, stanów rzeczy, zdarzeń i faktów niezależnych i zależnych od ludzi, leżących u podstaw wolnych od wszelkich przeszkód i zakłóceń warunków bytu i rozwoju jednostki, różnych grup społecznych (formalnych i nieformalnych), państw i środowiska międzynarodowego. Nieprzerwanie toczące się spory i konflikty międzynarodowe i wewnętrzne, w tym konflikty zbrojne z wojnami włącznie, zamierzone i niezamierzone działania człowieka przeciwko drugiemu człowiekowi, zagrożenia cywilizacyjne, zjawiska naturalne (m.in.: susze, powodzie, ekstremalne zjawiska atmosferyczne, pożary), a także szereg innych zdarzeń stanowi podstawę myślenia i działania w poszukiwaniu jak najlepszych zabezpieczeń różnych podmiotów bezpieczeństwa. Ich kreatywne działania już u źródła zagrożeń, a więc na etapie zabezpieczenia i przygotowania, mogą się przyczynić do stawienia silnego oporu wszelkim zakłóceniom bezpieczeństwa, a gdy zajdzie taka potrzeba, gdy zapobieganie i działania preparacyjne nie przyniosą oczekiwanych

* **prof. dr hab. inż. Waldemar Kitler**, War Studies University, Warsaw, Poland.

<https://orcid.org/0000-0003-4466-6384>,

w.kitler@pracownik.akademia.mil.pl

Copyright (c) 2024 Waldemar Kitler. This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International License.

rezultatów, do skutecznego stawienia czoła różnym wyzwaniom, przeciwstawienia się zagrożeniom i zapewnienia warunków funkcjonowania. W zaistniałych okolicznościach. W niniejszym tomie Wiedzy Obronnej publikujemy artykuły autorów, którzy w swych rozważaniach (wynikach badań) odnoszą się do różnych aspektów bezpieczeństwa, czerpiąc z dorobku różnych dziedzin wiedzy (dyscyplin naukowych), zaświadczać tym samym nie tylko o rozległym obszarze nauk o bezpieczeństwie, lecz także dowodząc transdyscyplinarnego ich charakteru, wymagającego umiejętności rozumienia i wykorzystywania pojęć i metod z wielu obszarów wiedzy do rozwiązywania złożonych dylematów. Rozległa natura przedmiotu nauk o bezpieczeństwie znalazła swoje potwierdzenie w treści artykułów w obecnym numerze.

W pierwszym artykule, **dr Agnieszka Pieniążek** omawia zarządzanie kryzysowe jako część zarządzania bezpieczeństwem państwa przez pryzmat wybranych programów współpracy transgranicznej w unijnej perspektywie finansowej w latach 2021-2027. Przekonująco uzasadnia Autorka, iż podejmowane wspólnie inicjatywy transgraniczne przyczyniają się do budowy i rozwoju stosunków między społecznościami obszarów przygranicznych. Programy te mogą wspierać zarządzanie kryzysowe okazują się bowiem pomocne w rozwiązywaniu wspólnych wyzwań w wielu obszarach, poczynając od infrastruktury, ochrony środowiska, zdrowia, dostępności komunikacyjnej regionów, z zachowaniem dziedzictwa kulturowego włącznie.

Dr hab. Tadeusz Zieliński badał kluczowe przeszkody oraz potencjalne rozwiązania w obszarze mobilności wojskowej w NATO i UE. Dzięki krytycznej analizie literatury przedmiotu badań obejmującej publikacje naukowe oraz raporty z obszaru bezpieczeństwa UE, zidentyfikował główne bariery oraz wyzwania, przed którymi stoją NATO i UE w zakresie mobilności wojskowej, a także przedstawił propozycje rozwiązań, które mogą przyczynić się do poprawy tej zdolności.

Gdy konflikty zbrojne obejmują bliskie państwa, na ich sąsiadach spoczywa moralna powinność wsparcia humanitarnego dla ludzi cierpiących wskutek barbarzyństwa wojny, ratowania życia, łagodzenia cierpienia i zachowania godności ludzkiej, a także udzielania pomocy materialnej i logistycznej dla osób potrzebujących pomocy. Tej misji sprostały nie tylko organy administracji publicznej, lecz także społeczność lokalna, wolontariusze i ludzie dobrej woli. Píše o tym **dr hab. Małgorzata Bereźnicka** omawiając różnorodne formy pomocy, jaką zapewnił Kraków (władze miasta i społeczeństwo) dla ludności pozostającej w Ukrainie, a przede

wszystkim dla osób, szukających schronienia w tym mieście, w trakcie pierwszych dwóch miesięcy, jako najtrudniejszych i pełnych wyzwań. „Skala wsparcia, jak pisze Autorka, zarówno formalnego, jak i nieformalnego, była niebywała”. w krótkim czasie udało się zorganizować i skoordynować pomoc, która w tamtym dramatycznym czasie była niezbędna, a obecnie jest nadal potrzebna i adaptowana do zmieniających się uwarunkowań.

Myślenie i działanie w przewidywaniu przyszłych zagrożeń naturalnych i spowodowanych przez człowieka, to również szeroko zakrojone działania na rzecz przygotowania obiektów spełniających normy ochronne. To nie tylko obiekty celowo dedykowanych tej roli, ale również obiekty podwójnego przeznaczenia. o tym jak konstrukcje modułowe są wykorzystywane w budowlach o znaczeniu ochronnym, zarówno dla potrzeb wojskowych, jak i cywilnych piszą Autorzy kolejnego artykułu, **ppor. mgr inż. Dawid Olszewski, dr inż. Jacek Partyka, dr inż. Piotr Krysiak i kpt. mgr inż. Andrzej Wysoczański**. Materiał ten z pogranicza inżynierii bezpieczeństwa i nauk o bezpieczeństwie przedstawia ogólną charakterystykę, a także warunki techniczne, wymagania i wybrane aspekty prawne dotyczące konstrukcji modułowych. Interesująco Autorzy omawiają tendencje rozwojowe konstrukcji modułowych przeznaczonych do zastosowania w budownictwie ochronnym.

Pozostając dalej pod wpływem złożonej natury konfliktów zbrojnych, zapoznajemy się problematyką wpływu niszczenia obiektów hydrotechnicznych na osiąganie celów operacji wojskowych, w artykule autorstwa **dr. hab. inż. Krzysztofa Wysockiego**. Niewątpliwie skutki niszczenia tego typu obiektów mogą w dużym stopniu przyczynić się do powodzenia operacji wojskowych. Jednak, jak pokazują doświadczenia z wojen i konfliktów zbrojnych, także tych obecnych, nie zawsze odbywa się to w zgodzie z normami prawa międzynarodowego, a czyny te stają się ciężkim naruszeniem prawa i zwyczajów wojennych. Autor artykułu omawiając m.in. zadnienia wykorzystania katastrof zapór wodnych w wojnach i konfliktach zbrojnych oraz ich wpływu na poszczególne strony konfliktów, z dużą starannością wskazuje na normy prawne ograniczające zapędy dowódców wojskowych, a nawet polityków używających środków walki zbrojnej przeciwko obiektom, gdzie nie są ulokowane siły zbrojne lub ich wyposażenie.

Pptk dr inż. Bartłomiej Terebiński swoim artykułem celnie wpisuje się w jakże dynamiczną i transdyscyplinarną problematykę bezpieczeństwa informacyjnego, a szczególnie roli OSINT w zapewnieniu bezpieczeństwa informacji prawnie chronionych. Wykorzystywanie różnych technik i narzędzi do zbierania danych, które są już publicznie dostępne może pomóc,

jak twierdzi Autor, w identyfikacji potencjalnych zagrożeń dla danych i informacji na wiele różnych sposobów. To m.in.: wspieranie monitorowania mediów społecznościowych, monitorowanie potencjalnych zagrożeń, takich jak publiczne oświadczenia o planowanych atakach, próbach phishingu i wyciekach danych, analiza opinii publicznej lub zbieranie informacji o próbach infiltracji, atakach, a nawet kradzieży danych przez konkurencję. I tym razem Autor nie zaniedbuje zagadnień prawnych i etycznych przedmiotowej problematyki, konstatując iż podczas prowadzenia działań OSINT jednym z kluczowych aspektów jest legalność stosowanych technik i narzędzi, a także etyka działań. Brak bowiem odgórnego nadzoru, stwierdza dr Terebiński, może skutkować ujawnieniem zbędnych danych lub wyciągnięciem błędnych wniosków.

Z kolei **dr Agnieszka Sałek-Imińska** w swoim artykule przedstawia wyniki badań dotyczące funkcjonalności i przydatności w procesie dydaktycznym aplikacji mobilnej SafeTy. Autorka przyjęła, że wykorzystanie aplikacji mobilnej SafeTy w dydaktyce uczelni, w zakresie analizy zagrożeń bezpieczeństwa i porządku publicznego, pozwala wnioskować o możliwości wzbogacenia na poziomie edukacyjno-poznawczym diagnozy bezpieczeństwa społeczności, definiowanej na podstawie pozyskanych danych cyfrowych. Dotyczy to szybkiej transmisji komunikatów, od władz lokalnych i informacji o możliwych zagrożeniach, a także identyfikację przez obywateli sytuacji niebezpiecznych lub budzących ich obawy. Doktor Sałek-Imińska przedstawia też argumenty za tym, że SafeTy jest aplikacją przydatną do wykorzystania w procesie dydaktycznym.

Liczne grono Polaków przebywa poza granicami swojej ojczyzny. Doświadczenia historyczne wybitnie dowodzą, że przedstawiciele każdego narodu na obczyźnie, którym bliska jest więź z ojczyzną swoich przodków, wnoszą trudny do przecenienia wkład w jej pomyślny byt i rozwój. Przed trudnym wyzwaniem stanął zespół, któremu przewodziła **dr hab. Ilona Urych**, prowadząc badania empiryczne, których przedmiotem było poczucie dumy narodu polskiego w opinii polskiej młodzieży mieszkającej w Irlandii, kraju Europy, w którym Polonia jest znacząca i uczęszczającej tam do weekendowych szkół polonijnych. Starannie użyte kryteria doboru badanych i wielkości próby badawczej nie przyniosły oczekiwanych efektów, zważywszy na słaby odzew sekretariatów i dyrekcji tych szkół. Chociaż wyniki badań, jak pisze Autorka, nie są reprezentatywne dla badanej populacji, to określić je można mianem badań pilotażowych, stanowiących wstępną diagnozę badanych tendencji. Mimo to wnioski z badań i uzasadnienia

ich wyników mogą stanowić inspirację do dalszych pogłębionych analiz, nie tylko na tym terenie badań.

Bezpieczeństwo na poziomie lokalnym to m.in. problematyka bezpieczeństwa publicznego, z porządkiem publicznym włącznie. Oczekiwania społeczne wobec funkcjonariuszy Policji są jak zawsze wysokie, a rolę swoistego łącznika między społeczeństwem a organami porządku publicznego pełnią bez wątpienia dzielnicowi. „Praca dzielnicowego, pisze Autor, wiąże się z szerokim zakresem obowiązków, od interwencji w sprawach rodzinnych i sąsiedzkich, przez organizowanie spotkań z mieszkańcami, po działania profilaktyczne i edukacyjne w szkołach. Ta różnorodność może być źródłem zarówno satysfakcji, jak i stresu”. Misja dzielnicowego wymaga również motywacji, zarówno w sferze zawodowej jak i pozazawodowej. o tym, jakie są w tym zakresie ustalenia badawcze w kontekście motywacji pozasłużbowych i wynikach swoich badań pisze interesująco **podkom. mgr Mateusz Gdaniec**.

Ludzką rzeczą jest błądzić. Jednak jeśli przyczyny tego stanu rzeczy są zależne od człowieka, a zwłaszcza gdy czyni to świadomie i z premedytacją, usprawiedliwienie takiego zachowania trudno znaleźć. Tych przyczyn wiele, w nauce również. Jedne wynikają z niewiedzy badacza, z odstąpienia od norm i wykroczenia przeciwko obowiązującym przepisom, inne z niedopatrzenia, niedbalstwa, popełnianych błędów, zaniedbań i nierzetelności. Każda z nich oddziałuje m.in. na etos środowiska naukowego, stan wiedzy naukowej, zastosowanie wyników badań w praktyce ludzkiej działalności i nieekonomiczność w finansowaniu nauki. o tej skrywanej, niedyskutowanej i niepopularnej w środowisku naukowym problematyce pisze w ostatnim artykule tego numeru **prof. dr hab. inż. Waldemar Kitler**.

Życzymy inspirującej lektury

Redaktor naukowy wydania
Zespół redakcyjny